

§ 52 Skolavslutningar i kyrkan

VIVIANNE WETTERLING:

Ordförande och kyrkomötesdeltagare! Hur olika vi än är, kommer vi varandra närmare om vi träffas, så skrev vi motionärer i vår motion 2011:26 om skolavslutningar i kyrkan, och en av anledningarna till att motionen skrevs är att vi tror på möten.

Jag har nyligen varit på konferens med många andra kyrkoherdar i Göteborgs stift och med vår nytilträdde biskop. Pam Fredman, rektor vid Göteborgs universitet, en av talarna på konferensen, berättade att när man tar emot nya lärare på universitetet i Göteborg, tar man emot dem i Vasakyrkan. Hon sade att rummet får inte stoppa möten.

Skolavslutningar i kyrkan är något stort. Är det någon som kommer ihåg dem från sin skoltid så är det jag. Jag kommer inte ihåg vad prästen sade, men jag kommer ihåg väldigt mycket annat. Jag kommer ihåg det fantastiska kyrkorummet med andligheten som satt i väggarna och som talade om för mig att det här är en speciell dag. Kyrkorummet är inte vilket rum som helst, men det är ett rum där alla får plats.

Tack så hemskt mycket, Kyrkolivsutskottet, för en väl genomförd behandling av vår motion. Det finns all anledning att tro att ett bra möte och ett samtal med skolans företrädare kan komma till stånd och utvecklas till något positivt för alla som deltar vid en skolavslutning om vi har ett bra material till hands för att förbereda dessa. Ett material som säger att vi vill mötas, vi vill samförstå och vi vill ge våra barn och ungdomar rätten till en andlig utveckling, och till avslutningar som de kommer att minnas.

Bifall, förstås, till motion 2011:26.

BERTIL MURRAY:

Ordförande och ännu lyssnande biskopar och ledamöter och övriga!

Lagen säger: För skolor med kommunal huvudman gäller att ingen del vid en skolavslutning får ha konfessionella inslag.

Skolverket rekommenderar att det är viktigt att rektorn har kontroll över avslutningens innehåll och utformning. Utskottet noterar: Det får vid skolavslutning i kyrkan inte förekomma sådana religiösa inslag som bön, trosbekännelse och välsignelse. Utskottet tillstyrker motionens förslag att kyrkostyrelsen ger ett tankeunderlag för skolavslutningar i kyrkan. Det är nog klokt att styrelsen tar sig en rejäl funderare kring detta. Jag ser tre alternativ för vilken riktning man ska välja, ett tämligen värdelöst, ett trist och ett skrämmande. Det ena, man rekommenderar församlingarna att lägga sig platt. Låt rektorn bestämma, avstå från allt religiöst men låna ut rummet. Det känns rätt värdelöst. Ett annat, man beslutar sig för att dra sig tillbaka, inga flera skolavslutningar i kyrkan. Det känns trist. Ett tredje, man beslutar att ta strid. Alltså, medvetna om att detta uppmuntrar till civil olydnad fortsätter vi ändå att erbjuda avslutningar med kristna inslag såsom välsignelse.

Jag vill nu tala för det skrämmande alternativet. Vid kriser öppnas kyrkorummen. Det är självklart att församlingen har ett avgörande inflytande för hur man pastoralt ska agera i kyrkorummet. Det blir orimligt om kyrkan i kriser ska ha full frihet att förkunna evangeliet och förmedla Guds välsignelse, men under livets vanliga rutiner eller firanden eller skolavslutningar inte skulle kunna göra det samma.

I frågan om gömda flyktingar meddelade Ekumenikutskottet nyss att man är stolt över det arbete som görs i församlingarna. Det arbetet är delvis uttryck för

civil olydnad. Må kyrkan bli allt frimodigare. Om kyrkan alls ska ta plats vid skolavslutningar kommer här att krävas olydnad, den olydnad som det innebär att välsigna. Med spänning ser jag fram emot kyrkostyrelsens behandling av frågan. Bifall till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL:

Ordförande! Jag har ett tilläggsyrkande, nämligen att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att föra en offensiv dialog med företrädare för regering och riksdag om kyrkans roll i det civila samhället.

Vårt samhälle består av olika sektorer, det finns den politiska sfären, den konfessionella sfären med olika samfund och den privata sfären. Det finns också den civila sfären och skolavslutningarna ligger där i det civila livet i Sverige av historiska skäl. Det är tragiskt och sorgligt och det blir ynkligt om Svenska kyrkan, som är den genuint största organisationen i Sverige, inte kan kämpa emot och säga att vi har en roll i det civila samhället. Svensk rättstradition har formats från den här staden, av Axel Hägerström och andra. Vi talar om rättspositivismen, nämligen att våra rättsnormer utgår från fakta, utifrån rådande omständigheter som är etablerade och det återspeglas i rättsnormer. Då skulle den positiva rätten egentligen säga att i Sverige är det så etablerat med traditioner, med skolavslutningar i Sverige, att det ska återspeglas i rättsnormerna i den allmänna rättskänslan. Här är det ju en annan faktor som inte återspeglar rättspositivismen utan en driven agenda målmedvetet syftande till att marginalisera kyrkan. Jag tycker att det här ligger på ett plan där man med människokärleken och integriteten samverkande kan kämpa. Jag vill verkligen betona det som Bertil var inne på nyss att när kriserna kommer, jag har själv stått i den smärtsamma uppgiften flera gånger som församlingspräst när en konfirmand eller ung elev har dött under tragiska omständigheter, då finns det inte minsta tvekan om vem man kallar från skolans sida, vem som ska leda debriefingsamtalen bland personalen, vem som ska stå timme efter timme och samla allas sorg i uttryck i kyrkorummet. Då sjungs det, Du omsluter oss på alla sidor, Blott en dag ett ögonblick i sänder, och ingen ifrågasätter detta. Skolavslutningar i kyrkan är inget annat än ett slags förberedande krisarbete som skapar en hemkänsla i kyrkorummet. Om det tycker jag att vi ska ta strid för. Våra kyrkorum är invigda för att där ska brukas Guds ord och sakrament. Det får vi inte svika.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar och ledamöter! Den årligen återkommande frågan kring sommartid: Ska vi vara i kyrkan? Ska vi vara i aulan? Var ska vi vara? Rektorer går ut och uttalar sig, någon annan går ut, någon kyrkoherde går ut. Kom igen nu! Nu gäller det att förekomma istället för att hela tiden förekommas i denna fråga. Svenska kyrkan borde säga att så här gör vi, nu tar vi fram det här, så här kan vi göra, så här gör vi inte, det här är argumenten vi ska använda för att helt enkelt lösa det utan att det här hela tiden blir ett litet orosmomenten. Jag tycker att det är helt rätt tid att göra det med den nya skollagen som kom den 1 juli 2011, och som är väldigt tydlig med vad som kan ske och inte kan ske. Låt Svenska kyrkan vara lika tydlig med vad vi tycker är ok och inte ok. Det kan ju råda delade meningar om vad man tycker är ok eller inte, det här med att bön, trosbekännelse och välsignelse, om vi kan ha en skolavslutning utan det. Jag tycker definitivt att vi kan ha det. Inte minst Svenska Kyrkans Ungas svar visar ju på i sitt svar till denna motion att kyrkorummet kan inte bara bli ett rum, det är aldrig bara ett rum. Det finns så mycket mer värden och det håller jag med om. I utskot-

tet diskuterade vi vad det finns för material att tillgå. Man hänvisade till materialet Den blomstertid nu kommer. I detta material så tror jag att det är bilaga 8 som behandlar skolavslutningar med litet frågeställningar, skulle man kunna förklara det som. Därför så ser man att det behövs och det behövs nu. Nu är rättan tid.

Tack för behandlingen av motion 2011:26 och jag tillstyrker utskottets bifall.

BRITT KJELLGREN:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill tacka Vivianne Wetterling för motion 2011:26, som många av oss instämmer i. Vi har sedan generationer tillbaka en stark gammal tradition att ha skolavslutning i kyrkan, vilket har skapat en fin gemenskap och sammanhållning som jag själv minns från mina skolavslutningar i kyrkan. Detta vill jag dela med mig och föra vidare till kommande generationer. Jag tycker att den svenska ängsligheten har gått för långt när det gäller att ta hänsyn till andras religioner. Hur kan man anse sig kunna föra en religionsdialog med andra religioner om gemenskap och respekt när man gör allt för att sudda sin egen identitet? Jag tycker att Svenska kyrkan bör ta sin betydelse på större allvar och arbeta på att få bättre självförtroende. Att skolavslutningar i kyrkan, enligt traditionellt sätt, är värdefulla för svenska folket vittnar om att Svenska kyrkan har stöd. Jag välkomnar motionen och är glad att den bifalles i och med att jag tillstyrker utskottets förslag till beslut.

Jag yrkar bifall till motionen.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Vi brukar väl säga ett nej är ett nej och måste respekteras. Vad lagen säger är ett nej. Vi vill inte ha er och er religionsutövning vid skolavslutningar. Face realities, som vi säger i det ekumeniska arbetet. Nu glider utskottet och låtsas att vi ska utreda någonting som vi inte får göra. Alltså illusionssvagheter måste någon gång ta slut. Jag känner mig som en bilmekaniker i en verkstad som får order om att jag får stå i bilverkstaden och folk får komma dit, men jag får inte laga några bilar. Det är ju prästens uppgift, om han inte får välsigna det folk som kommer. Vår lappgubbe satt på en sten och sjöng en jojk, det skulle nog uppfattas som ett pittoreskt inslag, och det skulle jag nog få göra. Men står jag där och välsignar döpta och odöpta medlemmar och icke medlemmar så skulle det vara förbjudet. Vad är det för perverst samhälle som inte ger mig utrymme på min egen hemmaplan? Jag känner vedervilja mot att gå till skolans rektor och fråga honom om hur vi ska göra. Jag är inte heller särskilt glad över att få en instruktion från Kyrkans hus. Jag menar, jag har ju slutat skolan. Det är viktigt att rektorn har kontroll över avslutningens innehåll och utformning, heter det. Det var länge sedan jag stor under en rektors kontroll och jag har ingen åstundan att göra det. Jag har den största respekt för vad han gör men icke desto mindre. Jag har haft hundra avslutningar eller fler, jag tänkte efter igår kväll. Några har kanske varit usla, några har varit fullständigt lysande och ibland har jag mött korkade lärare och rektorer, den mest korkade faktiskt på högskolan. Men varför ska det inte respekteras? Av precis det skäl som Fredrik Sidenvall nämnde. Vi står ju där i krisbearbetning också när lärarna står gråa i ansiktet och inte vet vad de ska göra. Då är det en präst som får gå in och ta hand om alltihop. Det finns församlingspräster som har ägnat sig åt detta ett antal gånger. Detta är ju läget. Varför ska vi hanteras som någonting hunden har släpat in? Men värre ändå, vi ska ersätta den helighet vi är kallade till att gestalta med en högtidlighet som vi ska iscensätta. Det går jag inte på, för då har väl saltet förlorat sin salta och blir till ingenting dugligt. Vi blir religiösa, och det är väl ungefär det värsta en kristen kyrka kan bli.

Jag har funderat mycket över det här och hade tänkt yrka avslag, för jag tycker att orden är för undanglidande. ”Barn har rätt till andlig utveckling och måste få känna de heliga rummen”. Ja, men de heliga rummen är ju beroende av de heliga aktiviteterna som händer där, för att vara levande rum. Men jag tyckte att Fredrik Sidenvalls tilläggsyrkande var ett sådant som gör att man kan leva med att det kommer ett dokument, bara om de som skriver dokumentet förstår att det inte gäller att utforma skolavslutningar så mycket som att utforma en strategi för hur vi möter barn vid andra tillfällen. Jag har vetat att det här skulle komma, och ibland kan jag använda min elaka sida. I årtal har vi stått vid julavslutningarna och skrivit barnens namn på pepparkakshjärtan. Det tar sin tid att spritsa. Det var väl bara ett par klasser när vi började och sedan blev det väldigt många. Senare flyttade jag till en annan församling med färre barn. Jag ser fram emot att lärarkåren ska få stå där och spritsa kvällen innan i timmar för att få ordning på alla pepparkakshjärtan, och jag ser fram emot att den kommunala budgeten ska få ta den kostnaden. Väl bekomme! Men man tappar förstås någonting, men det var ju vad riksdagen och regeringen önskade.

BIRGITTA LINDÉN:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Kyrkolivsutskottet har i sitt nionde betänkande behandlat motion 2011:26 om skolavslutningar i kyrkan och jag yrkar bifall till utskottets hemställan, en hemställan som innebär ett bifall till motionen. Jag vill kort redovisa bakgrunden till utskottets yrkande.

Motionärerna önskar att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med ett diskussionsunderlag eller ett likvärdigt material när det gäller skolavslutningar i skolan. Det kan konstateras att den skollag som trädde i kraft den 1 juli 2011 tydligt skiljer ut undervisning som en del av utbildning. Undervisning är enkelt uttryckt lärarledda lektioner medan begreppet utbildning i sig också rymmer annan aktivitet i skolans regi. I skolor med kommunala huvudmän får varken utbildning eller undervisning innehålla konfessionella inslag. För fristående skolor gäller att undervisningen måste vara konfessionsfri medan utbildningen i övrigt kan ha konfessionella inslag. I Skolverkets rekommendationer om hur skolavslutningar kan utformas ger dock fortfarande utrymme för den kommunala skolan att förlägga avslutningar till kyrkan. Den möjligheten gäller om avslutningen utformas så att tonvikten ligger på traditioner, högtidlighet och den gemensamma samvaron och att det inte förekommer några religiösa inslag såsom bön, välsignelse eller trosbekännelse. Att en kommunikation mellan kyrkan och skolan måste kunna leda fram till att en gemensam planering med respekt för den ram som skollagen ger resulterar i ett gott samarbete där FN:s artikel 14 i barnkonventionen får ett genomslag. Där fastslås nämligen att barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras. Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa samtal skulle bli mer konstruktiva om stöd funnes i ett genomtänkt diskussionsmaterial. Skolan har uttryckt sig klart i lagtexten. Det är utformningen av tillämpningen av densamma som behöver stöd. Utskottet har som tidigare nämnts tagit del av vad Svenska Kyrkans Unga har yttrat över motionen. Man skriver bland annat att, ”om barn har rätt till andlig utveckling måste de också få känna på det heliga rummet”. Bifall till motion 2011:26.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande och eftersom det här går ut i webbsändningar, kronprinsessan kanske tittar, deras kungliga högheter och alla ni andra! Varför blandar nu utskottet frågan om studiebesök, som är en sak där vi kan göra vad vi vill, med frågan om skolavslutning, där lagen faktiskt har sagt vad som gäller? Studiebesök diskuterar vi inte, men utskottet hoppar här mellan frågorna. Varför?

BIRGITTA LINDÉN (REPLIK):

Jag tycker inte att vi hoppar mellan frågorna. Vi har någonting som är givet som vi har att utgå ifrån, och det är skollagen som ser ut som den här. Den har ju inte vi att hantera och förändra på något sätt, i alla fall inte i det här forumet.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Jag förstår över huvud taget inte vad utskottet säger. Är inte skollagen väldigt tydlig med vad den säger?

BIRGITTA LINDÉN (REPLIK):

Skollagen säger det den säger. Vad säger vi som kyrka? Jag tänker att det som en del har anfört här bör beaktas vid ett bejakande av den här motionen. Det finns en del tankegoods som man kan ta med sig in, kan jag tänka mig att diskutera. Det är alltså den sidan det handlar om här. Jag är ledsen om det har varit otydligt.

Dag Sandahl begärde att få antecknat till protokollet att han inte ägde rätt till fler repliker.

KERSTIN ROSSIPAL:

Fru ordförande och kyrkomötesdeltagare! Möjligheten att få ha skolavslutningar i kyrkan är viktig, inte främst för kyrkan utan för barnen. Det var mycket glädjande med det positiva samtal vi hade i utskottet som slutade i ett bifall till motion 2011:26. När skollagen nu har ändrats behöver vi ett relevant underlag för en aktiv hållning i den pågående debatten. Här finns så mycket ostrukturerat tyckande. Som motionärerna skriver: "Skolverket har sagt sitt, men vad säger kyrkan?"

Vi har ett mångkulturellt samhälle, där många livsåskådningar och religionsinriktningar etc. finns representerade. Det skapar många frågeställningar, men låt oss inte se detta som enbart ett problem. Rädsla och osäkerhet för det som är främmande och annorlunda beror ju ofta på okunskap och bristande förankring i den egna kulturen och identiteten. Någonstans här finns ju upphovet till senare års konfrontation i frågan om skolavslutningar kontra religionsutövning. Det är å ena sidan oerhört viktigt att kyrkans dörrar står öppna, och att de barn som kanske aldrig annars skulle få komma in i en kyrka i ett liknande sammanhang får denna upplevelse. Kyrkorummet, musiken, högtidligheten, andligheten – tröskeln blir mindre hög förr eller senare i livet om man har varit inne i en kyrka. "Låten barnen komma till mig" – vi får inte omöjliggöra detta. Å andra sidan, ska kyrkan bara säga ja och amen och låta kyrkobyggnaden fungera som en högtidlig kuliss för en rent profan handling utan både bön, trosbekännelse eller välsignelse, ensidigt utan dialog eller krav? Det är inte rimligt.

Det är därför viktigt med ett lyhört och klokt diskussionsmaterial till stöd för våra församlingar. Kyrkan får inte vara undfallande, men det är viktigt att hitta konstruktiva former som faktiskt gör det möjligt för både barn och barnbarn och kommande generationer att också få sjunga Den blomstertid nu kommer.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Fru ordförande och Kerstin! Jag vill bara, när vi var inne på detta med barnkonventionen och annat, erinra om att i de internationella konventionerna som vi har i skolan finns ett fostransansvar gentemot våra elever så finns ju också respekten för integriteten i religiösa rum. Att skolan utifrån skollagen ska göra anspråk på att "bängla" in i kyrkorum och där sätta agendan för vad som händer. Det undergräver ju detta. Om man på motsvarande sätt skulle göra så låt oss säga i katolska kyrkor eller i moskéer, så kommer detta inte att bli riktigt väl. Det ingår i detta, nu går vi i ett kyrkorum och det har sina egna inre spelregler. Det är en del i fostransansvaret.

GEORG LAGERBERG:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Skolverket har redan gett ut rekommendationer till hur skollagen ska tolkas om skolavslutningar i kyrkan. Diskrimineringsombudsmannen har också uttalat att avslutning i kyrkan kan leda till att elever och föräldrar känner sig exkluderade. PO tar till exempel upp muslimer och ateister. Men frågan är, vad säger kyrkan själv egentligen om skolavslutningar i kyrkan med det regelverk som nu finns. Vad talar för, vad talar emot? Hur ger kyrkan stöd och råd till sina anställda och de förtroendevalda som ska föra diskussioner med lärare, rektorer och myndigheter? Det är denna dialog som jag menar att kyrkan behöver stötta upp bättre. Det är därför man behöver ta fram ett diskussionsunderlag. Denna önskan har nu fått stöd från utskottet, och det tackar jag varmt för. Diskussionsunderlaget behövs för att kyrkan inte alltid ska behöva tala på andras planhalva. Att vara hänvisad till att resonera utan att få uttala något ställningstagande som andra har gjort, ofta då myndigheter. Istället behöver kyrkan själv samla ihop sig föra ihop hur vi kan resonera för eller emot, och utifrån det diskussionsunderlaget väcka intresse och bjuda in till fortsatt diskussion och dialog. På det sättet kan kyrkans företrädare lättare finna styrka och vinna förtroende i debatten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

MARGARETA SANDSTEDT:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag är väldigt glad över att motion 2011:26 har blivit bifallen.

För några år sedan skrev jag en gemensam debattartikel med en företrädare från Islam Center i Gävle. I den del som han skrev betonade han svenskarnas rätt att få fira skolavslutning i kyrkan. Han menade även att vi muslimer vill inte stå där som syndabockar därför att ni är tvungna att avstå, utan de som absolut inte kan gå in i en kyrka får väl gå och fira någon annanstans.

Den här ängslan och rädslan för det främmande som Skolverket så tydligt visar, i att inga religiösa inslag får finnas, det gör mig bekymrad. Då nu den här motionen har blivit bifallen så vill jag göra ett medskick till diskussionsunderlaget som man ska ta fram och det är den här tanken som en företrädare för Islam Center skrev tillsammans med mig i debattartikeln: Gör inte invandrare till syndabockar för att vi har ett sådant behov av att vara till lags på ett utplånande sätt.

Det kan förvisso finnas några få som försöker bråka och hota med DO, men dessa ska väl inte få rätt att bryta vår majoritetskultur, våra traditioner med allt vad den innehåller. Jag tycker inte det är rättvist, och jag kan inte anse varför vi inte ska ha rätt att få ha religiösa inslag i vår kyrka. Kyrkor har religiösa inslag, och det har vi rätt till.

ERIK MUHL:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill börja med att säga att det handlar om att få samverka för att ge de enskilda personerna i skola och kyrka som är desamma att hantera livet. Det som kan uppfattas som värdelöst för några kan vara en god relation i vardande för andra, Bertil Murray. Frågan är om det är så värdelöst att upplåta rummet för det som man blir tillfrågad om. För några år sedan brann en skola i närheten av kyrkan och då var det självklart att få låna våra rum att ha sina lektioner i. Det har skapat goda relationer som vi har nytta av fortfarande. Ömsesidighet ger öppenhet, förtroende och en väg vidare. Detta kan inte vara det enda sättet som man samverkar på lokalt men det är en god relation som byggs. Relationer mellan enskilda och organisationer har vi på många håll, och samhället har ett otroligt stort förtroende för kyrkan i de sammanhangen. Vi ser det inom områdena militär, kyrka/arbetsliv, fängelse, vård av sjuka och döende, missbruksvård. Där får vi vara med hur mycket som helst utifrån de som önskar att komma i kontakt med kyrkan. Det är fantastiskt vilket förtroende. Relationerna till skolan kan se ut på många sätt, varav skolavslutningar är ett, men det finns på många håll jul- och påskvandringar, bibeläventyr, besök på veckobasis, vid kris och katastrof osv. Ytterligare ett område som vi skulle kunna vara litet kaxigare i, det är att säga att inom kyrka och församling finns akademisk och pedagogisk kompetens som man saknar i skolan och där skulle vi kunna hitta ett sätt att samverka för att stärka de sammanhangen.

Jag välkomnar ett underlag som kan lyfta frågor om hur vi kan gå vidare, om hur skolavslutningar i ett modernt samhälle skulle kunna fungera. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Fru ordförande! Nu kommer jag inte ihåg källan men yttrandet var ungefär så här, fast på tyska: För varje slag som den politiska makten ger kyrkan, för varje form av repression, finns det alltid en teolog som ger det en teologisk motivering.

ERIK MUHL (REPLIK):

Om Fredrik Sidenvall uppfattar att jag ger det offentliga en teologisk motivering så är det absolut inte det som jag sysslar med utan snarare så att vilja stärka kyrkans närvaro i samhället och det vi står för. Och det är över huvud taget inte förhandlingsbart från min sida.

BERTIL MURRAY (REPLIK):

Ordförande! Erik, jag upplever mig som utomordentligt apostroferad. Jag sade så här: "Man rekommenderar församlingarna att lägga sig platt." Det skulle bland annat kunna ta sig i uttryck i att man avstår från allt religiöst men lånar ut rummet. Det känns för mig rätt värdelöst att lägga sig platt. Jag tror att det här är en fråga där man faktiskt kan ta strid för, det är vad det handlar om. Jag nämnde att man i ett annat sammanhang när det handlade om flyktingar, faktiskt är beredd att agera utifrån det som man tror är det riktiga, även när det kan bli en konflikt med lagstiftningen. När kyrkostyrelsen reflekterar kring det här ska man verkligen ordentligt penetrera det. Vad står Svenska kyrkan för i det här sammanhanget?

ERIK MUHL (REPLIK):

Då vill jag bara framhålla att då blir det ju inte värdelöst att odla en relation, däremot att lägga sig platt. Det är någonting helt annat. Men när du säger att det är värdelöst att öppna kyrkorummet för de som önskar vara där, tycker jag att det är väldigt grovt att säga att det är värdelöst, som en generell term. Det är klart att

vi ska välkomna de som vill vara i våra kyrkor, som är fyllda av symboler och sammanhang, som sedan kan väcka vidare relationer och fördjupade förtroenden.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Ibland känner jag, när det gäller den här frågeställningen, att verkligheten har sprungit ifrån oss, och vi har haft oerhört svårt att ta in att det är på det viset. Jag tycker att det finns en grundfråga här, som man helt går förbi, och det är, vems är skolavslutningen. Ja, det är ju skolans avslutning, inte kyrkans. Det är elevernas, och då bör vi väl inte medverka till annat än att alla kan vara med. Jag har inget emot att vi upplåter kyrkan till att skolan får hålla sin avslutning där, den generositeten kan vi väl visa. Kyrkan hör ju till kulturarvet och vi får ju understöd för våra kyrkobyggnader. Det finns också möjlighet att ha det som en diakonal mötesplats, vi har så många andra mötesplatser som har diakonal karaktär, och kanske måste vi se just skolavslutningen som det.

Det som oroar mig är att vi får en debatt, att vi ska blåsa till strid mot någonting som är beslutat i demokratisk ordning, och vi blåser förmodligen till strid på ett sådant sätt att våra övriga möjligheter till att verkligen gå in i skolan kan riskera att förödas även när det gäller till exempel diakonala insatser med skolpräster och i andra sammanhang.

Det går ju faktiskt inte att likna en skolavslutning vid insatser i kris och katastrof. Vi har stora möjligheter att på ett positivt sätt medverka i skolan, och Erik Muhl har nämnt ett flertal sådana tillfällen. Det är oerhört viktigt att vi agerar på ett sådant sätt att inte detta blir förött. Vill vi ha konfessionella skolavslutningar, får vi väl ändå gå via riksdag och den vägen via Skolverket. Det hör ju också till ett demokratiskt samhälle. Skolavslutningar bör vara skolans och vara öppna för alla. Det är inte det för framtiden det viktigaste sättet för oss att inbjuda för att visa vad vi har trosmässigt.

JOHAN BLIX:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag säger samma sak fast på ett litet annat sätt. Förr biskopen i Visby skulle ha "Tankar inför dagen" i radions P1 och han avslutade med att säga så här: "Jag har fått ett papper från religionsradion, där det står att jag inte får välsigna er, men ni vet vad jag menar." Med det menar jag att det finns alltid öppningar.

Jag vill säga att det är helt fel att få höra om någon sorts civil olydnad på lokal nivå. Vi gör ju inget fel om vi välsignar eller läser trosbekännelsen, det är ju rektorn som gör fel. Vi har kristna rektorer och står i dialog med dem. I min församling har vi rektorer som även är kyrkvärdar och de måste ju veta att de inte gör fel när de låter sina barn komma till skolavslutningen i kyrkan. Det tycker jag är en viktig aspekt på det hela. Den striden ska föras på toppnivå i så fall, i dialog mellan rikskyrkan och Skolverket.

Bifall till motionen.

MARGIT BORGSTRÖM:

Ordförande! Bifall till motionen! Jag satt och blev inspirerad att gå upp i den här frågan. Eftersom jag är i skolan är det ju litet intressant när man just står inför varje avslutning eller större sammankomst som ska vara, så är ju faktiskt kyrkan den som nästan i alla skolor finns som närmaste lokal, som den bästa lokalen dessutom som ger litet stämning och harmoni för alla barn. Det är fantastiskt att den nya skollagen säger att vi ska kunna ha skolavslutning i kyrkan och även sjunga "Den blomstertid nu kommer".

Det var någon som sade att rektorn har rätt att utforma avslutningen. Ja, det har rektorn. Rektorn har respekt för oss också som är i kyrkan och arbetar, och jag vill därför vända på steken. Kyrkan har också möjlighet att kontrollera vad som ska förekomma på en skolavslutning eller något annat som görs i kyrkan och det är en aspekt som vi glömmar. Vi har absolut möjlighet att säga ifrån om det visar sig att det program som man alltid gör när man ska ha en avslutning eller något så är det ett program som görs upp och det kan faktiskt överlämnas till kyrkan. Ser man då att det är något olämpligt som ska förekomma i det rum som är vigd till andakt och högtid på ett annat sätt än vad kanske utformas i programmet. Då har man rätt att säga att det här får ni faktiskt inte ha i kyrkorummet. Det passar inte i vårt rum. Jag är övertygad om att den rektorn måste ha respekt för att man har ett speciellt rum och där är vi för flata tycker jag som inte vågar säga ifrån. Vi ska visa att vi har ett rum som är ägnat åt bön och andakt och för lovsång och att det står vi för som kyrka. Sedan är det bara så också att det är ju inte bara skolan eller rektorerna som ska säga om vi får vara i kyrkan eller inte. Föräldrarna och barnen vill ju också vara i kyrkan och ha avslutning. Det är intressant faktiskt när man är där med massor av barn, jag var där nu på FN-dagen och hade en stor samling i kyrkan, och barnen blir intresserade av rummet och man kan faktiskt göra ett program som är lämpligt för rummet. Det är inte svårt för skolan att göra. Tänk på den aspekten när vi jobbar med det här.

MARIANNE KRONBÄCK:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare och press! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Jag är glad åt att utskottet har ställt sig positiv till motionen. Det är ett steg i rätt riktning men som många har sagt, vad säger Svenska kyrkan själv? Jag vill yrka bifall till Fredrik Sidenfalls under överläggningen framlagda förslag och jag tror att det förtjänar att läsas upp igen för det är alltid svårt när det kommer ett tilläggsyrkande. Jag tyckte att det var så pass bra att jag tycker att vi ska ta det, ”att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att föra en offensiv dialog med regering och riksdag om kyrkans positiva roll i det civila samhället”.

Sedan vill jag med anledning av replikskiften påpeka att i vår arbetsordning står det att ordförande får lämna ordet till den som tidigare har yttrat sig i överläggningen för att bemöta ett personligt angrepp från närmast föregående talare eller för rättelse med anledning av dennes anförande eller replik. Jag tycker att vi ska rätta oss efter den ordningen som vi har.

ANN-SOFIE PERSSON:

Kyrkomötesvänner! Det är ju inte under så många årtionden som vi har haft skolavslutningar i kyrkan. När jag hör diskussionen här, låter det som om vi har hållit på i århundraden med dessa avslutningar i kyrkan. Skollagen är väldigt tydlig med vad som gäller i alla möten mellan kyrka och skola. Vi har tagit ställning till hur vi själva ställer oss till skollagen. Det vi inte ska göra, enligt mig, är ju att smyga in religiösa inslag som inte stämmer överens med skollagen. Då bryter vi definitivt respekten mot den skolavslutning skolan har trott sig komma till. Jag har till exempel fått höra sådant som, ha, ha, vi fick i alla fall till en välsignelse i slutet, och det dog de inte av. Det kan man ju tycka och vi kanske inte hade några problem med det, men ur mitt perspektiv är det otroligt respektlöst mot de som kommit dit under förutsättningarna att det inte ska vara religiösa inslag. Det vi däremot kan göra är att skapa bra relationer med varandra, mellan skola och kyrka. Skolavslutningar är verkligen inte det enda sättet att få kontakt med skolklasser. Det finns

otroligt mycket annat. Om man inte skulle ha skolavslutningar i kyrkan finns det ytterligare anledningar för skolan att komma och besöka kyrkan och faktiskt se vad vi gör förutom skolavslutningar som inte är vår huvudsysselsättning.

Bifall till utskottet.

CLAES BJÖRNDAHL:

Kyrkomötesledamöter! När jag satt och lyssnade på debatten låter det som om nästan allt som förekommer i kyrkorummet är gudstjänst, men så är ju inte fallet om vi tänker efter. I själva verket är det ju en hel del som förekommer i våra kyrkor som inte är gudstjänst. Vi kan ha olika åsikter om det är riktigt eller inte, men så är faktiskt fallet. Vi har konserter, det är inte gudstjänster. Vi har föredrag till exempel och det är inte heller gudstjänster. Det kan finnas andra verksamheter som också förekommer i kyrkan som inte är gudstjänster, och då kan man ju fundera över hur det egentligen är med en skolavslutning. Är det en gudstjänst eller vad är det för någonting? Jag har förut tyckt att det har varit problematiskt det här med skolavslutning och kanske tyckt att det är lika bra att vi slutar med det.

För ett år sedan läste jag en artikel i en tidning som heter Svensk pastoraltidskrift och det är en tidning som jag inte läser så ofta, för jag delar inte dess grundsyn. Faktum är att jag blev väldigt glatt överraskad av artikelförfattaren, som tog upp att mycket av det som sker i kyrkan inte är gudstjänst. Han menade att så kan man också uppfatta skolavslutningen. Den är inte en gudstjänst och behöver därför inte vara ett problem huruvida det ska vara förkunnelse av en präst eller inte. Det är ju så mycket i själva skolavslutningen, psalmerna, själva rummet etc. som med andra ord förmedlar mycket av det kristna budskapet. Jag tycker att det är viktigt att ha med i den här diskussionen – vad använder vi egentligen våra kyrkobyggnader till, vad upplåter vi dem till, vad är en gudstjänst och vad är inte en gudstjänst.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Det finns inget skäl för kyrkan, som jag ser det, att driva att skolavslutningar ska äga rum i kyrkan. Det är ju mycket rimligt att man i skolan, inte minst mot bakgrund av den nya skollagen, hittar andra former för den. Men i ett läge där man ändå från skolans sida vill ha den i kyrkan är det också rimligt att man utmanar skolans företrädare, både de vuxna i skolan och eleverna, med att här möter vi något annat, här är vi gäster på ett ställe där det finns någonting för oss att ta in och förhålla oss till. Det är också utvecklande.

Ibland ser jag på Skavlan och för någon vecka sedan hade han besök av en aktiv muslimsk kvinna som för en kritisk dialog med sin religion och problematiserade när Skavlan började ifrågasätta om hon inte kände sig kränkt. Jag blir kränkt, sade hon, av att framställas som så lättkränkt. Det är klart att ni måste kunna kritisera min religion och min kultur utan att jag för den skull får slaganfall eller griper till våld. Det blir ju som ett slags omvänd rasism att framställa företrädare för andra kulturer som så oerhört lättkränkta och känsliga att vi skulle förminska, i det här fallet, integriteten i kyrkorummet.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag är glad över att leva i en sekulär stat. Jag vill inte leva i ett sekulärt samhälle. Det civila samhället ska ha utrymme för religionsutövning. Men det kan bli litet löjligt om vi inte har noterat att vi i Sverige har en skola som ytterst beslutas om av staten. Vi måste i Svenska kyrkan ta ett helt annat ansvar för mission, evangelisation, kunskapsspridning, möten med unga och vuxna och vad det handlar om. Visserligen kommer det hemskt många

på skolavslutningarna, men den missionerande effekten är inte så stor. Vi får inte låsa fast oss vid något som hörde till ett annat samhälle, vi råder inte över skolan från kyrkomötets sida längre, men vi gör det som medborgare och kan delta i den allmänna debatten och se till att man hittar en politisk lösning. Från kyrkans sida ska vi använda kraften till att nå människor på andra sätt också än genom skolavslutningar. Jag har varit på för många skolavslutningar som har fått börja med att någon har sagt: Om ni är riktigt tysta nu så kan ni höra klockorna ringa.